

מהלכות ודינים השייכים לגילוח מכוונת גילוח

הגילוח במכוונת גילוח

מהו גדר תער, ומהו מספריים כעין תער
כבר בשיטות הראשונים מצינו לשונות שונים
המורים על מחלוקת שורשית מהו גדר תער
[ונסכמם כאן בקצרה]: יש הסוברים שתער היינו
גילוח שורש השערה מעיקרה [דהיינו תחת העור
והבשר בכמה עשירות המילימטר] ורק כשגילח צמוד
ממש לשורש השערה או הוריד חלק משורשה
נחשב להשחתה (הרא"ש נזיר מ"ג, תוס' נזיר לט: ת"ר אין,
ובד"ה ר' יונתן, ובד"ה כל שהוא, ובד"ה ובתער, הכתב
והקבלה במדבר פרק ו' ד"ה תער לא יעבור, תפארת ישראל
יכן מסכת נזיר פרק מ"ג ד"ה חייב, קרבן אהרן מצורע פרשה
ב תחילת פרק ב, פסקי ר"ד מכות כא, ערוך לנר מכות דף
כא. בשם הר"ן, ילקוט שמעוני פר' נשא רמז תש"י ד"ה איש
כי יפליא, סמ"ק מצווה ע' אע"א, וכע"ז כ' הכלבו סימן צ"ב, ורבינו ירוחם נכ"ח ח"ב ע"ב ר"ל ע"ג), ויש הסוברים
שבאופן שהשערה נקצצה תחת גובה העור
והבשר [ולא נרגשת השערה כלל בהעברת היד כלפי הפך
גדילתה], כבר נחשב להשחתה, (נימוק"י מכות דף ג',
ר' יונתן מלגלג על הר"ף מכות ד', ולפי דפי הר"ף משניות דף
ג', שטמ"ק נזיר נח: ד"ה ומשני, רש"י שם נח: ר' אברהם מן
ההר מהדו' בלוי נזיר נח: ד"ה כל גופו, כלבו סי' קמה ד"ה
ובמסכת נזיר, תפארת ישראל יכן מכות פ"ג אות לג, תרומת
הדשן סי' רצוה, ריטב"א מכות כא. ד"ה ופאת זקנם, ס' הון
ועשירי מס' כלים פ"ג, ג"ב סי' קפא סק"ט בסופו, פרישה קפא
סעיף ג', ורש"י נזיר נח: כמת אדם שער איסור והיתר כלל פט
סעי' טז, ש"ך סימן קפא ס"ב, סי' קע"א).

השיטות השונות בשימוש במכוונת גילוח
השימוש במכוונת גילוח נידון בפוסקים
בארוכה, והיא מחלוקת שורשית כבר בשיטות
הראשונים, מהו גדר תער (כמבואר בפסיקה
שעברה), ולמעשה אחרוני זמננו דנים במכוונת
הגילוח שמצויה אם יש לחשוש בה לאיסור
השחתה בפאות הזקן, יש הסוברים שמותר
להשתמש במכוונת גילוח של ימינו שלעולם לא
תשחית את שורש השערה, מכמה טעמים
ובעיקר מפני שיש את הרשת שמונעת את
ההגעה לשורש, ויש מהפוסקים שאוסרים את
השימוש במכוונת גילוח [אף שניכר הרגשת קוצי
השערות אחר הגילוח] מחשש שמא ישנם כמה
שערות שירדו מתחת לגובה הבשר. (רשימת
הפוסקים האוסרים והמתירים המלאה מובאת באוצר השיער
סימן ה סעיף ב בהערה)

שימוש במכוונת גילוח בפאות הראש
לכל הדעות למעשה [מלבד שיטת הרמב"ם המובאת
בדעה הראשונה בשו"ע יו"ד סי' קפא ס"ט, ולפי הדעות
המחשיבים את המכוונת כגילוח במספרים, שאינה למעשה,
שהרי סיים השו"ע שיש לחוש לשיטת הרא"ש האוסר מספרים
כעין תער] אסור להשתמש בפאות הראש
במכוונת גילוח, גם אם מגלח את כל הראש ולא
ניכרת ההקפה. (אוצר השיער סימן ב סעיף א)

גילוח במכוונת תספורת ופאטר

מותר מן הדין לגלח הזקן במכוונת תספורת
וכל סוגי הפאטרים בכל צד של המכוונה [ובלבד
לחשש הת"ה באופן שמגלחת כשהיא כבויה שסכינה
חדים כתער], ורק יש להיזהר ביותר שלא יגלח
בה את פאות הראש, שהרי שם האיסור הוא
אף במספרים כעין תער, ויש המחמירים
וחוששים שלא להעביר מכוונת תספורת
באופן (בחלקה הנע) כשאין מרחק בין הסכינים
של בין 2 מ"מ, כשהיא מונחת בצורה הפוכה
(כדוגמת הנחת המכוונה כשעושים את הפס"הקו
בעורף) ולגלח כך בכל מקום פאות הזקן, משום
שחוששים לאיסור גילוח והשחתה האסור
בפאות הזקן, וכשהחלק הנח מונח על הפנים
עד לסיום כל גילוח הזקן, בכל מקרה מותרים
לגלח גם למחמירים.

גילוח הזקן בפניצטה ובתלישה (ומלקט ורהיטני)
מותר ללקט פאות הזקן על ידי פניצטה ושאר
המלקטים התולשים השער מהשורש, אך
באלו העושים פעולת גילוח כתער אסור. וע"פ
הסוד ראוי שלא לתלוש שער כלל מכל גופו.

גילוח בסם - משחה

מותר לגלח את הזקן בסם ובמשחה (משחת
מ"שע"י - אורנה 19. 7/5 - veet - ברבין וכד')
ובמישעי וכד' והוא עדיף על גילוח במכוונה
(לדעות האוסרים), [ורק יזהר מלהסיר בזה חלק
מפאות הראש], וכשמסיר המשחה לא יסיר
על ידי סכין, ויש החוששים שלא יסיר
המשחה על ידי כל דבר חד (כגון: טלכרט, וכל
שאר הכרטיסי מגנטי, וסרגל ברזל וכד') שנמצא
התוצאה כסכין, ודבר שיש בו השחתה שהוא
איסור דאורייתא, ואף לדבריהם קיסם מעץ
(מקל ארטיק וכד') או כלי עצם חלק מותר.

גילוח הזקן במספריים

מותר לסדר הזקן במספריים של ימינו [ואף אין
לחוש בהם לחשש הת"ה שמה יחתוך צד אחד ללא
חבירו], ואפילו במספריים כעין תער בסמוך
לבשר. (שו"ע יו"ד סי' קפא)

שימוש במכוונת גילוח

אף על פי שמדינת השימוש בכל סוגי
המכוונות מותר בשני תנאים, שהם א. הסרת
הסכין כפול, ב. שלא יהדקה לפניו בחזקה.
מכל מקום ראוי לדעת שהשימוש במכוונת
גילוח תלוי במחלוקות ראשונים ואחרונים,
ולכן מלכתחילה ראוי ורצוי (ע"פ הסוד) לכל
ירא שמים לגדל זקנו בלא ליגע בו כלל, או
לסדר זקנו במספריים שלא כעין תער (באופן
שמשאיר כשני מילימטר), ומי שבכל אופן רוצה
לגלח את זקנו מסיבות שונות, שבחברתו
נוהגים כן, או לצורך שידוך פרנסה וביוש
וכד', יש לו להעדיף להשתמש בסם משחה
ומשעי וכד' שבהם אין חשש איסור, ואם בכל
אופן רוצה להשתמש במכוונת גילוח, ראוי
שתהא המכוונה וחלקיה גדר להרחקה
מהאיסור, על ידי שתהא מכוונה שיש בה
כמה שפחות מהשכלולים הקיימים במכוונות,
על ידי שיחפש מכוונה עם: רשת עבה, ורשת
עם נקבים דקים, וראוי שתהא המכוונה עם
הכשר כל דהו, ולפני שמתחיל להשתמש בה
יסיר הסכין הכפול, ואף בשעת הגילוח לא
יהדקה בחוזקה לפניו, ולא יעבירה על העור
יותר מפעמיים שלוש (ולכן יעדיף שלא ישתמש
במכוונה עם ראש גמיש) ועדיף למתוח העור [בכדי
שלא יהיה גמיש ויכנס תוך ניקבי הרשת], ויתגלח
כשעורו יבש, וכן יעדיף שלא יתגלח עם טלק
וקצף וסבון. ובמכוונות מדגמים ישנים
המשאירות זיפים בראיה או שנרגש על ידי
משמוש היד יותר כדאי להשתמש, ובפרט
אם עושה הגילוח בנחת ולא מהדקה לפניו.
ומכל מקום מעיקר הדין הוא כמו שכתבנו
בראש הסעיף.

תער מתחת לזקן, בגרון

אסור להעביר תער בפס שעושים תחת הזקן
בגרון, ואם מרחיק כעובי אצבע תחת
לגרגרת כלפי מטה, דינו כשאר העברת שער
הגוף בתער.

לֵאסוּקִי שְׁמַעְתָּהָ - דִּינֵי גִילּוּחַ בַּמְכוֹנֹת גִּילּוּחַ

הכשרת מכונות גילוח

אופן הסרת הסכין הכפול

פותחים את המכונה כמו שפותחים אותה לניקוי במקום הסכינים (ללא צורך בפתיחת ברגים, אלא זה דבר פשוט, וראוי ונצרך לכל מכונה בכדי לנקותה) ומונחים לפנינו 3 סכינים (שבכל אחד כ-15 להבים כפולים, כשנתבונן בסכינים עצמם נראה שכל סכין מובנה משני סכינים האחד יצוק ואינו ניתן להזזה ולשבירה, והשני ניתן להזזה ורך, כנייר כסף עבה או כסכיני גילוח שחלק מהספירים, והסופרים משתמשים בהם, הנשלפים שניתן לשוברם) הפעולה: ניתן להיעזר בפינצטה, או צבת תכשיטנות, ולתפוס את הסכין הנוסף לסובבו ולעקמו עד מצב שבירתו (אין ממה לחוש, אי אפשר להזיק על ידי זה למכונה, ובדרך כלל גם התוצאה של הגילוח אינה מורגשת כלל, ורק שבמקום שהשער יתחיל לצמוח שלוש ימים אחר הגילוח הוא יקדים ליומיים אחר הגילוח) ובכך להמשיך לשבור סכין סכין, עד מצב שבירת כל הסכינים בשלושת עיגולי הסכינים (לא להשאיר שום שאריות שלא יקלקל המכונה, והתורה חסה וכו').

הכנסת נייר כסף מקופל

ישנם המכשירים את המכונה באופן שונה, דהיינו שלוקחים חתיכה קטנה של נייר כסף ומקפלים אותה על שלוש, ומניחים אותה החתיכה בפלסטיק הנועל את השלוש עיגולים של הסכינים, ומטרתו היא למנוע את הגמישות של הסכינים לפי פיתולי העור והתוצאה היא שמגלח פחות בעומק, ויש שמכניסים שלוש ניירות כסף עבה בכל סכין וסכין עם חור באמצעיתם ומתלבש הסכין תוך הנייר כסף בכדי להרחיק את הסכינים מהרשת, וכולם לדבר אחד מתכוונים להרחיק מעט את הסכינים משורש השערה, והם הרחקות מאיסור תורה.

גילוח במכונות גילוח של חברת פיליפס

יש האוסרים (קונטרס כשרות מכונות הגילוח) כל סוגי הדגמים בחברת פיליפס, ויש שהתירו (שו"ת מקור נאמן ח"ב סי' תרכג, ובשו"ת יצחק ירנן ח"א יו"ד סי' ו' עמוד תמא, ובח"ז סי' נ' עמ' שכב) ואף שלא ניתן להסיר את הסכין הכפול. והחושש יחשוש לעצמו, והמיקל יש לו ע"מ לסמוך, ומלכתחילה באופנים הנ"ל.

גילוח במכונת גילוח משום לא ילבש, וחוקות הגויים, ומראית העין

אין בגילוח במכונה איסור, לא משום איסור 'לא ילבש', ולא משום 'חוקות הגויים', ולא משום 'מראית העין' שמתגלח בתער, מכמה טעמים המובאים באחרונים.

מכונה עם סכין מפלסטיק

מעיקר הדין מכונת גילוח מותרת גם עם סכינים מפלסטיק, ולדעת האוסרים גילוח במכונת גילוח, האיסור הוא גם אם הסכינים הפנימיים עשויים מפלסטיק וחדודים כתער.

מכונה עם רשת פגומה

מכונה שפגמה הרשת שעל סכינה, אסור להשתמש בה כלל לכל הדעות.

גילוח במכונה ועם קצף גילוח וטלק

אף על פי שמעיקר הדין מותר לאדם שמתגלח במכונה כשרה, להניח קצף גילוח או טלק, הגורם גילוח יותר נוח ונעים, ומכל מקום ראוי להימנע מכך, והעיקר שיזהר שלא ילחץ בחזקה על העור, ויסיר הסכין הכפול.

נטילת ידיים אחר גילוח הזקן במכונת גילוח המגלח זקנו בין במכונה ובין בסם, ובכל דבר, אינו צריך ליטול ידיו.

מריחת משחה אחר הגילוח לעדן הברש המגלח זקנו, מותר לו אחר הגילוח למרוח משחה לעדן ולהישיר הברש, ואין בזה חשש איסור לא ילבש. (ס' לבוש מלכות עמ' קלו)

להתגלח לפני תפילת שחרית

אין לגלח ולסדר הזקן לפני תפילת שחרית, ואדם הרגיל לגלח זקנו בכל יום, ומיקל בזה קודם תפילת שחרית יש לו על מי שיסמוך. ולפני עלות השחר מותר מלכתחילה. (שו"ת אור לציון ח"ב פ"ז אות ט עמ' סג, הליכות שלמה תפילה פ"ב הל' ז, ילקו"י ח"א סי' פט הערה לב, הלכה ברורה ח"ה סי' פט הל' לו). וקודם תפילת מנחה מותר מלכתחילה ואין לנו לגזור בזה.

גילוח בחול המועד

גם מי שלא הספיק להתגלח זקנו לפני, אסור לו להתגלח בימי חול המועד, וטעם הדבר בכדי שלא ימתין מלכתחילה לחול המועד שבזמן זה הוא פנוי מעסקיו, ונמצא שנכנס לרגל כשהוא מנוול. (שו"ע או"ח סי' תקלא סעיף ב)

למכור מכונות גילוח שאינם כשרות מכונת גילוח שמותרת רק לחלק מהדעות (הוי אומר שאינה כשרה למי שאוסר את השימוש במכונת גילוח. או למתירים מכונות רק באופן שלאחר הגילוח נרגשים קוצי השערות), לדעות האוסרים לכאורה יש חשש למכור מכונות הללו לאחרים. מה שאין כן אדם שפוסק בכל הלכותיו כהמתירים את השימוש במכונות גילוח, ובדין זה הרוצה להחמיר לעצמו ולא לגלח זקנו במכונה מכל סיבה שהיא, מכל מקום מותר לו למכור את המכונה שלו לכל אדם המבקש מבלי לחקרו כמי הוא פוסק בזה אף שיש האוסרים, אבל אם הוא עצמו סובר שהיא איסור, אסור לו למכור את המכונה לאחר, דשויה אנפשיה חתיכה דאיסורא.

ומכל מקום המוכר מכונות מדגמים משוכללים, ראוי להזהיר העם שיסירו את הסכין הכפול, ולא ילחצו בחזקה על פניהם בעת השימוש. ומלכתחילה ראוי לכל מוכר שלא להביא לחנותו מכונות החדישות, אם יש חשש שלא ישמעו לקולו להסיר הסכין הכפול, וילחצו בעת השימוש בהם.

הוריו מצווים שיתגלח והוא רוצה להחמיר לגדל זקנו

מי שאביו ואמו ציוו אותו שיגלח את זקנו (באופן המותר) והבן רוצה לגדל זקן משום שחושש למחמירים בזה, אינו מחויב לשמוע להוריו, וילך לחכם שיפייס את דעת הוריו, וכשיש להוריו צער גדול בזה, והוא רוצה להחמיר שלא להתגלח במכונה יש לו להתגלח בסם, ואם רוצה לנהוג כדעת האר"י, ויש להוריו צער גדול משום שזקנו אינו גודל יפה וכד', ישמע להוריו.

המגלח זקנו כשאביו לא גילח אם עובר בלא תטוש

אדם שאביו גידל זקן מתחילת גדילתו ומשום חומרת הזה"ק והאר"י ל' וכד', וכך נהגו להחמיר בעירו, יזהר הבן שלא לגלח משום איסור "אל תיטוש תורת אמן", אך אם מתגוררים במקום שכל הבחורים מתגלחים (ומסתבר שאף האב אם היה מתגורר בבחורות בחברה זו היה מגלח זקנו), וכל שכן אם אביו בהיותו צעיר בעצמו היה מגלח, ורק לימים התחיל לגדל, בשביל שהוא משמש באיזה משרה וכדומה, אין לבן לחוש בגילוחו משום "אל תיטוש תורת אמן".

הודפס לע"נ ר' מרדכי בן שרה ז"ל
ונסרת גילה בת רחל ע"ה

ניתן להקדיש את גיליון לע"נ רפואה הצלחה
וכד', בכדי להגדיל את התפוצה.

גיליון זה הודפס בסיוע מוסדות "דרכי תורה"
ע"ר 580780575 - לתרומות: 0556711589

